

BE-A0511_104271_102269_DUT

Inventaris van het archief van de gemeente
Beerse, 1800-1923

Het Rijksarchief in België
Archives de l'État en Belgique
Das Staatsarchiv in Belgien
State Archives in Belgium

This finding aid is written in Dutch.

BESCHRIJVING VAN HET ARCHIEF:	3
Raadpleging en gebruik.....	4
Voorwaarden voor de raadpleging.....	4
Geschiedenis van archiefvormer en archief.....	5
Archiefvormer.....	5
Naam.....	5
Geschiedenis.....	5
Bevoegdheden en activiteiten.....	5
Organisatie.....	5
Archief.....	6
Verwerving.....	6
Inhoud en structuur.....	7
Inhoud.....	7
BESCHRIJVING VAN DE SERIES EN ARCHIEFBESTANDDELEN.....	9
I. Algemeen bestuur.....	9
A. Algemeen.....	9
B. Briefwisseling.....	9
4 - 6 Uitgaande briefwisseling. 1800/1801 (jaar IX)-1910.....	9
C. Patrimonium.....	9
II. Comptabiliteit.....	10
III. Fiscaliteit.....	11
A. Kadaster.....	11
B. Rijksbelastingen.....	11
C. Gemeentebelastingen.....	11
D. Douane.....	11
IV. Bevolking en Burgerlijke Stand.....	12
V. Openbare Onderstand.....	13
A. Algemeen.....	13
B. Comptabiliteit.....	13
C. Patrimonium.....	13
D. Behoeftigen.....	13
VI. Eredienst.....	14
VII. Militie.....	15
VIII. Burgerwacht.....	16
IX. Openbare Werken - Buurtwegen.....	17
X. Onderwijs.....	18
XI. Economisch Leven - Landbouw.....	19
XII. Verkiezingen.....	20
XIII. Gerecht en Politie.....	21
XIV. Hulp- en Voedingscomité.....	22
36 - 37 Verslagboek van de vergadering. 1915-1918.....	22
XV. Varia.....	23

Beschrijving van het archief:

Naam archiefblok:
Gemeente Beerse

Periode:
1800/1801 (jaar IX)-1923

Archiefbloknummer:
BE-A0511.5

Omvang:

- Laatste bestanddeelnummer: 39.00
- Omvang geïndexariseerd: 0.43 m

Archiefbewaarplaats:
Rijksarchief te Antwerpen

Archiefvormers:
Gemeente Beerse, 1795-9999

Raadpleging en gebruik

VOORWAARDEN VOOR DE RAADPLEGING

Voor de raadpleging van documenten jonger dan 100 jaar heeft men de schriftelijke toelating nodig van de gemeentesecretaris. Documenten ouder dan 100 jaar zijn vrij raadpleegbaar. Voor de reproductie van archiefstukken gelden de regels van toepassing in het Rijksarchief.

Geschiedenis van archiefvormer en archief

ARCHIEFVORMER

NAAM

Gemeente Beerse.

GESCHIEDENIS

Beerse was in de 19de eeuw een landbouwdorp met vrij uitgestrekte heidegebieden. Vanaf 1865 werden er langs het nieuw gegraven kanaal heel wat steenbakkerijen opgericht, naast een cement en betonfabriek terwijl rond 1910 ook non ferrometaalindustrie zich in Beerse kwam vestigen. Het inwonersaantal groeide dan ook sterk in deze "geïndustrialiseerde" periode: 720 inwoners (1806), 853 (1830), 1317 (1880), 2394 (1900), 4037 (1920), 5052 (1930), 6574 (1947), 8245 (1961).

In 1822 werd het uitgestrekte heidegebied "Den Aard" verdeeld onder de omliggende gemeenten en in 1826 werd een grenscorrectie doorgevoerd met Vosselaar.

BEVOEGDHEDEN EN ACTIVITEITEN

Na de inlijving van de "Verenigde Departementen" bij de Franse republiek werden de oude lokale instellingen zoals schepbank en dorpsbestuur afgeschaft. In de praktijk bleven de oude instellingen echter op het platteland nog tot een eind in 1796 en soms tot begin 1797 functioneren. Er kwamen nieuwe gemeentelijke structuren. De lokale besturen kregen eigen gemeentelijke taken zoals het beheren van gemeentelijke eigendommen en inkomsten, het doen van uitgaven, het bewaren van de openbare orde e.d. en taken, die hen door de centrale overheid werden overgedragen, zoals het innen van belastingen, onderhoud van wegen, toezicht op nationale domeinen e.d. De gemeente was ook belast met het toezicht op de kerkfabrieken, de Weldadigheidsbureaus, de Commissies van Gods- en Gasthuizen (o.a. voor de hospitalen en caritatieve instellingen) en de Bergen van Barmhartigheid.

ORGANISATIE

Beerse werd in 1795 bij het municipaal kanton Gierle gevoegd, vanaf 1802 maakte het deel uit van het gerechtelijk kanton Turnhout. Het hoorde tot het militiekanton Hoogstraten tot het in 1870 bij het nieuwe militiekanton Gierle werd ingedeeld om in 1913 deel uit te maken van het militiekanton Turnhout. Vanaf het jaar VIII (17 februari 1800) was de gemeente de administratieve basisentiteit met een door de overheid benoemde "maire" en adjunct(en) die over meer macht beschikten dan de (adviserende) gemeenteraden. De oude

kantonomschrijvingen werden hertekend en bleven slechts een juridische entiteit (vredegerechten) en een electorale en militieomschrijving. In de Hollandse tijd bleef het politieke zwaargewicht bij de door de koning benoemde burgemeesters. De schepenen of assessoren werden op voorstel van de gemeenteraad benoemd door de Staten Provinciaal (voor de steden) en door de Gedeputeerde Staten voor de plattelandsgemeenten. Ook de gemeenteraad van plattelandsgemeenten werden benoemd door de Gedeputeerde Staten uit een lijst voorgesteld door de (aftredende) gemeenteraad, in de steden werd de gemeenteraad verkozen. In deze periode worden op het Antwerpse platteland vaak (adellijke) burgemeesters benoemd die niet in de gemeente woonden en soms cumuleerden zij dit ambt in verschillende gemeenten. Er werd toen ook een totaal ander regime toegepast voor de steden (geregeld bij besluiten van 1817 en 1825) en voor het platteland (geregeld bij besluiten van 1818 en 1825).

Het Belgisch Voorlopig Bewind versterkte dan weer de gemeentelijke, democratische autonomie die wat werd afgezwakt door de gemeentewet van 30 maart 1836 die tot de dag van vandaag de basis zou worden van het lokale politieke leven. De koning benoemde de burgemeester -al dan niet binnen de gemeenteraad- en de schepenen -binnen de raad-. Deze wet werd in latere decennia alleen wat aangepast voor de verkiezingsmodaliteiten (van gevarieerd cijnskiesrecht tot algemeen stemrecht) en de benoemingsprocedure van burgemeester en schepenen. Vanaf 1887 werden de schepenen autonoom door de gemeenteraad aangesteld, de burgemeestersbenoeming bleef een koninklijk prerogatief.

Zeker in de 19de eeuw speelde het provinciebestuur in hoofde van de prefect en de gouverneur als toeziende overheid en als intermediaire schakel met de centrale overheid een zeer belangrijke rol in het lokale bestuur. Zeer vele beslissingen en bestuursdaden kregen een weerslag in de provinciale administratie (als obligate en regulerende postbus met het centrale gezag). De ervaring leert dan ook dat wanneer een gemeentelijk archief bijna volledig verloren is gegaan toch nog zeer vele lokale gebeurtenissen en bestuursdaden terug te vinden zijn in het archief van het departement/provincie.

ARCHIEF

VERWERVING

De hier beschreven documenten werden (deels) in juli 1920, samen met het grootste deel van het archief van de schepenbank en dorpsbestuur (ancien régime) aan het Rijksarchief Antwerpen overgemaakt. In 2001 werden alle bescheiden die betrekking hadden op het gemeentebestuur van na 1795 hiervan afgescheiden en vormen het hier besproken bestand.

Nrs. 36-39 werden op 14 april 1977 overgemaakt door dhr. Geerts.

Inhoud en structuur

INHOUD

Briefwisseling (1801 1910). - Belastingdocumenten (begin 19de eeuw). - Documenten van het Weldadigheidsbureau (1801 1923). - Documenten i.v.m. de eredienst (1805 1906). - Notulen van het plaatselijk bestuur van het "Hulp en Voedingscomité" (1915 1918).

Beschrijving van de series en archiefbestanddelen

I. ALGEMEEN BESTUUR

A. ALGEMEEN

2 Beraadslagingen van de gemeenteraad. 19e eeuw. 1 deel

B. BRIEFWISSELING

1 Inkomende briefwisseling. 1837-1838. 1 omslag

4 - 6 UITGAANDE BRIEFWISSELING. 1800/1801 (JAAR IX)-1910.
1800/1801 (jaar IX)-1813.

--- 1804-1811.

4 1818-1839. 1 deel

5 1865-1873. 1 deel

6 1909-1910. 1 pak

C. PATRIMONIUM

7 Bepaling van de grenzen der heidegronden tussen de gemeenten Beerse, Gierle, Lille, Vlimmeren, Wechelderzande, Vosselaar. 1821-1822. 1 omslag

- 8 II. COMPTABILITEIT
Briefwisseling. 1837-1838. 1 omslag
- Ontvangsten en uitgaven. 1800/1801 (jaar IX)-1807.
- Gemeenterekening. 1848.

III. FISCALITEIT

A. KADASTER

9 Alfabetische index der eigenaars van onroerende goederen. 19e eeuw. 1 omslag

B. RIJKSBELASTINGEN

10 Belastingkohier van grondlasten en belasting op deuren en vensters. Franse tijd. 1 deel

C. GEMEENTEBELASTINGEN

11 Kohier van het octrooirecht. 1817. 1 omslag

--- Oninvorderbare belastingen. 1827.

D. DOUANE

33 Bepaling van de grenzen van het douanegebied. 1837. 1 stuk

IV. BEVOLKING EN BURGERLIJKE STAND

34

Afgeleverde akten van de Burgerlijke Stand. 1784, 1805, 1811.

1 omslag

Niet raadpleegbaar

V. OPENBARE ONDERSTAND

- 12** *A. ALGEMEEN*
Briefwisseling. 1837. 1 omslag
- *B. COMPTABILITEIT*
Uitgaven. 1808-1827.
- Rekeningen der armen. 1846-1852.
- 13** *C. PATRIMONIUM*
Verzamelboek der vaste goederen. 1845-1923. 1 deel
- 14** *D. BEHOEFTIGEN*
Ontvangsbewijzen voor kosten gedaan tot onderhoud van
minderjarige wezen. 1801. 1 stuk

15	VI. EREDIENST Briefwisseling. 1804/1805 (jaar XIII)-1845.	1 omslag
16	Verslagboek van de algemene vergaderingen van de kerkfabriek. 1840-1900.	1 deel
17	Begroting van de kerkfabriek. 1847.	1 stuk
18	Kerkrekeningen. 1800-1863.	1 omslag
---	"Mutationis" Kerkfabriek. 1807.	
19	Vrijwillige inschrijving voor nieuwe vloerstenen in de kerk. 1816.	1 omslag
20	Diverse kwitanties voor de kerkfabriek. 1833-1837.	1 omslag
21	Ontvangstbewijs voor geleverde kanten voor het Onze-Lieve- Vrouwebeeld. 1836.	1 stuk
22	Betalingen aan de koster voor geleverde diensten. 1863.	1 stuk
35	Diverse bescheiden over fundaties, legaten, jaargetijden, beneficies. 1838-ca. 1906.	1 omslag
	Niet raadpleegbaar	

23	VII. MILITIE
Briefwisseling. 1806-1838.	1 omslag
3	Lijst der conscrits. 1801/1802 (jaar X)-1811.	1 deel

24

VIII. BURGERWACHT
Briefwisseling. 1838.

1 omslag

- 25 IX. OPENBARE WERKEN - BUURTWEGEN
Algemene rol der geldmiddelen voor het onderhoud der
buurtwegen. 1862.

1 omslag

26 X. ONDERWIJS
Briefwisseling. 19e eeuw.

1 stuk

27

XI. ECONOMISCH LEVEN - LANDBOUW
Briefwisseling. 1837-1838.

1 omslag

28

XII. VERKIEZINGEN
Briefwisseling. 1837.

1 omslag

-
- 29 XIII. GERECHT EN POLITIE
Briefwisseling. 1838. 1 stuk
- Processen-Verbaal. 1800/1801 (jaar IX)-1818.
- 30 Vrijgeleide voor Jean Baptiste Verellen. 1807. 1 stuk
- 31 Allerlei signalementen van ontsnapte gevangenen e.d. 1837-1838.
1 omslag

XIV. HULP- EN VOEDINGSCOMITÉ

- 36** *36 - 37 VERSLAGBOEK VAN DE VERGADERING. 1915-1918.*
1 maart 1915-2 september 1915. 1 deel
- 37** 9 september 1915-11 september 1918. 1 deel
- 38** Huurovereenkomsten. 1916-1917. 2 stukken
- 39** Verordening van het Provinciaal Oogstbureau van de provincie
Antwerpen. 1918. 2 stukken

32 XV. VARIA
Opdracht voor Frans Diels. 1814.

1 stuk